คุณพ่อสุดใจ อินทบุหรั่น



อนุสรณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

คุณพ่อสุดใจ อินทบุหรั่น

ณ ฌาปนสถานคุรุสภา

วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร

๒๖ เมษายน ๒๕๑๖



คุณพ่อสุดใจ อินทบุหรั่น

ชาตะ วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๔๔๒

มตะ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๑๓

ประวัติคุณพ่อสุดใจ อินทบุหรั่น

คุณพ่อเป็นบุตรคนที่ ๗ ของขุนองค์อาสา (แก้ว อินทบุหรั่น) และนางทัน เกิดเมื่อ วันพฤหัสบดี ที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๒ ณ อำเภอหนองแซง จังหวัดสระบุรี มีพี่น้องร่วมบิดามารดาทั้งหมด ๙ คน ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนวัด จนจบชั้นสูงสุดของโรงเรียนแห่งนั้น เนื่องจากคุณพ่อเป็นนักเรียนที่เรียนเก่งและฉลาด เมื่อเรียนจบแล้วก็ได้เป็นครูสอนอยู่ที่นั่น จนกระทั่งมีอายุครบเกณฑ์ทหาร จึงถูกเรียกตัวเข้ามาเป็นทหาร อยู่ในจังหวัดพระนคร เป็นเวลา ๒ ปี หลังจากปลดประจำการแล้ว ท่านได้กลับไปอยู่บ้านที่อำเภอหนองแซง และอุปสมบท ๑ พรรษา ต่อมาได้สมรสกับคุณแม่หนูนาย และตั้งรากฐานโดยยึดการทำนาเป็นอาชีพอยู่ที่อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี อันเป็นบ้านเกิดของคุณแม่ เกิดบุตรธิดา ๓ คน คือ

นางสมพร	อรุณศรี (ถึงแก่กรรม)
พ.ต.อ.ยงยุทธ	อินทบุหรั่น
ร.ต.ท.จำนง	อินทบุหรั่น

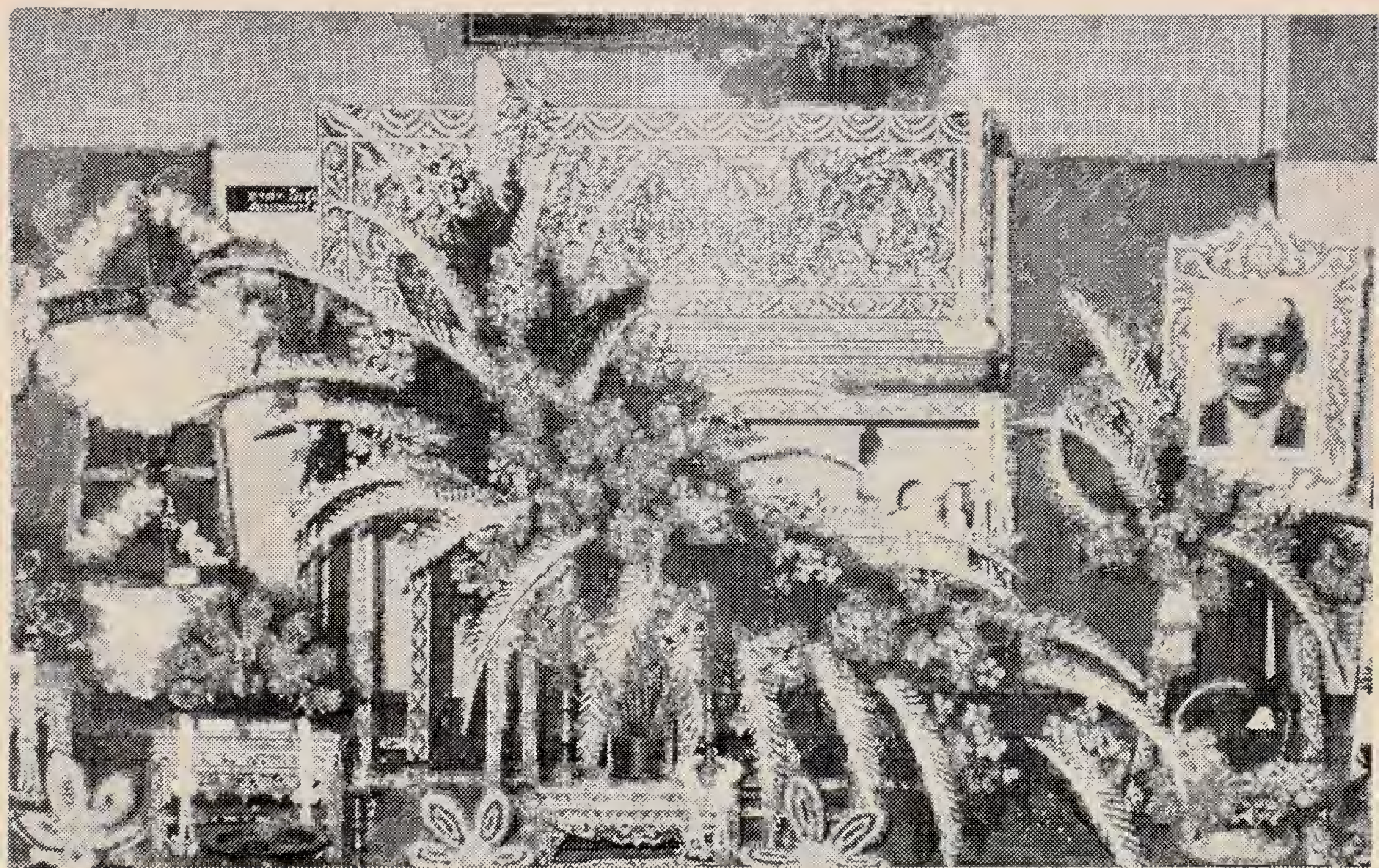
เนื่องจากคุณพ่อเป็นผู้ที่เห็นประโยชน์ของการศึกษา จึงได้พยายามสนับสนุนให้บุตรชายทั้งสองได้เล่าเรียนอย่างเต็มความสามารถ หลังจากจบการศึกษาชั้นประถมและมัธยมที่อำเภอแล้ว ก็ได้ส่งให้มาศึกษาในกรุงเทพ ฯ จนบุตรทั้งสองจบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อย

ตำรวจ และโรงเรียนนายเรือสมความปรารถนา นอกจากนี้คุณพ่อเองก็มีนิสัยรักการศึกษา หมั่นศึกษาหาความรู้ให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ท่านเป็นคนละเอียดรอบคอบมาก ทั้งที่ไม่เคยฝึกหัดมาก่อน แต่คุณ-พ่อก็สามารถซ่อมแซมแก้ไขเครื่องกลต่าง ๆ เช่น นาฬิกา วิทยุ ได้ โดยอาศัยการสังเกตชิ้นส่วนต่าง ๆ และการทำงานของแต่ละส่วน คุณพ่อเป็นผู้ที่มีใจเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี จึงเป็นที่รักใคร่ของลูกหลาน ญาติพี่น้อง และบุคคลทั่วไป ใครมีทุกข์ร้อนอะไร คุณพ่อยินดีให้ความช่วยเหลือ หรือแนะนำและแก้ปัญหาให้เสมอ ยิ่งเป็นเด็ก ๆ ด้วยแล้ว คุณพ่อยิ่งให้ความกรุณาเป็นพิเศษ เห็นเด็กยากจนท่านจะจัดอาหารและบริจาคเสื้อผ้าให้ตามสมควร คุณพ่อเป็นผู้ที่มีจิตเลื่อมใสในบวรพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ได้ศึกษาธรรมะโดยอ่านจากหนังสือ ฟังเทศน์ และรายการธรรมะต่าง ๆ จากวิทยุอยู่เสมอ ทุกวันพระคุณพ่อจะไปฟังเทศน์ที่วัดและรักษาอุโบสถศีลเป็นประจำ

เนื่องจากคุณพ่อเป็นคนรักสงบ ชอบใช้ชีวิตอยู่ในชนบท หลังจากคุณแม่ ซึ่งเป็นคู่ ชีวิตคู่ทุกข์ คู่ยากของ ท่านสิ้นชีวิตด้วยโรคหัวใจวาย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ แล้ว คุณพ่อได้ใช้ชีวิตอยู่บ้านเดิมต่อไป ไม่ยอมมาอยู่กับลูกหลานในกรุงเทพฯ แม้ว่าลูก ๆ จะพยายามอ้อนวอนขอร้องให้ท่านมาอยู่ด้วยเพราะเห็นว่าท่านอายุมากแล้ว เกรงว่าอยู่คนเดียวจะลำบาก แต่ท่านก็ไม่ยอม อ้างว่าเคยชินกับชีวิตในชนบทเสีย

แล้ว ไม่ชอบเสียงอึกทึกครึกโครมในกรุงเทพ ฯ ลูก ๆ จึงต้องยอมให้ท่านอยู่ตามลำพัง และหมั่นไปเยี่ยมเยียนท่านอยู่เสมอเมื่อมีเวลาว่าง บางทีท่านก็จะมาพักกับลูกหลานที่กรุงเทพ ฯ เป็นครั้งคราว ปรกติคุณพ่อเป็นคนแข็งแรงและมีสุขภาพค่อนข้างดี มาราวกลางเดือนเมษายน ๒๕๑๒ คุณพ่อหกล้มและป่วยเป็นอัมพาตโดยกระทันหัน ประสาทข้างซ้ายใช้การไม่ได้เลย จึงทำให้เดินไม่ได้ เมื่อได้ทราบข่าวลูก ๆ ก็รีบไปรับท่านมารักษาที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ทันทีด้วยความสามารถและเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดของ พันโท นายแพทย์ไพบูลย์ เดชะไกศยะ ได้รับการรักษาอยู่ประมาณเดือนครึ่ง คุณพ่อก็สามารถเดินได้ตามปกติ และได้กลับไปพักผ่อนอยู่ที่บ้านในซอยอ่อนนุช เนื่องจากลูก ๆ เห็นว่ามีอากาศดี มีสภาพคล้ายชนบทและอยู่ใกล้หมอ แต่เมื่อแข็งแรงดีแล้ว คุณพ่อก็ต้องการกลับไปอยู่บ้านเดิมที่อำเภอหนองแคอีก จึงต้องตามใจยอมให้ท่านกลับไป ท่านก็อยู่เป็นปรกติต่อมาจนกระทั่งถึงเดือนมกราคม ๒๕๑๓ ท่านได้ล้มป่วยลงอีก แต่ไม่รุนแรงนัก และได้เข้ามารับการรักษาที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ในความดูแลของ พันโท นายแพทย์ไพบูลย์ เดชะ-ไกศยะ อีกเช่นเดิม อยู่โรงพยาบาลประมาณ ๒ อาทิตย์ ก็มีอาการดีขึ้นมาก จึงออกจากโรงพยาบาลมาพักรักษาตัวที่บ้านพญาไทชั่วคราว และได้กลับไปอยู่บ้านเดิมที่หนองแคอีก ต่อมาประมาณปลายเดือนเมษายน ๒๕๑๓ อาการป่วยของท่านกำเริบหนัก ประสาททุกส่วน

กระดูกอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากเส้นโลหิตตีบมาก จึงต้องพากลับเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า อีกเป็นครั้งที่ ๓ แต่คราวนี้อาการของท่านหนักมากแทบจะไม่รู้สึกตัวเลย จนกระทั่งเข้าไปอยู่ในห้อง I.C.U. เพื่อได้รับการดูแลจากคุณหมออย่างใกล้ชิด คุณหมอพยายามช่วยเหลืออย่างเต็มที่ แต่ก็ไม่สามารถช่วยได้ และแล้วในเช้าวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๑๓ เวลา ๙.๐๐ น. คุณพ่อได้ถึงแก่กรรม รวมอายุได้ ๗๑ ปี



ตั้งศพบำเพ็ญกุศลที่ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร



ลูกหลาน และ ญาติ

คำไว้อาลัย

วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๑๓ เป็นวันที่คุณพ่อจากลูกหลานไปอย่างไม่มีวันกลับ เป็นวันที่นำความโศกเศร้าและสลดใจมาสู่ลูกและหลานทุกคนอย่างสุดซึ้ง แม้ว่าคุณพ่อจะเจ็บป่วยมาก่อน แต่ก็ไม่มีผู้ใดทันคาดคิดว่า คุณพ่อจะด่วนจากลูกและหลานไปโดยเร็วเช่นนี้ แม้ลูกจะรู้ดีว่า ชีวิตย่อมดำเนินไปตามพรหมลิขิต และเป็นไปตามกฎแห่งกรรม แต่พระคุณของคุณพ่อที่มีต่อลูกและหลาน เปรียบเสมือนร่มโพธิ์ร่มไทรที่ให้ความร่มเย็นเป็นแหล่งสุดท้ายอันเป็นที่พักพิงและเป็นที่พึ่งทางกายและใจ อีกทั้งยังเป็นมิ่งขวัญที่รวมพลังความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวของลูกหลานและบรรดาญาติตลอดมา ดังนั้นการจากไปของคุณพ่อจึงยังความอาลัยรัก และ ระลึกถึงแก่ลูกและหลานทุกคนเป็นอย่างยิ่ง

ตลอดอายุขัยของคุณพ่อ คุณพ่อได้กระทำแต่กรรมดี อุทิศตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เสมอมา เพื่อนบ้าน หรือญาติมิตรคนใดมีกิจการงานใดที่จะไหว้วานใช้สอย คุณพ่อไม่เคยรังเกียจ เต็มใจให้ความช่วยเหลือทันที และเอาใจใส่ในธุระของคนอื่นเช่นเดียวกับธุระของคุณพ่อเอง เพราะฉะนั้น คนที่รู้จักจึงรักและนับถือน้ำใจของคุณพ่อ การกระทำของคุณพ่อ นับเป็นตัวอย่างอันดีของการดำรงชีวิตปัจจุบัน หากทุกคนมีแนวชีวิตในการปฏิบัติตนเช่นคุณพ่อ โลกนี้ก็คงจะเป็นโลกแห่งความสงบสุขเป็นแน่

คุณพ่อกระทำความดีกับทุกคน โดยเฉพาะลูกหลาน คุณพ่อให้ความรัก เมตตาและเอาใจใส่ต่อลูกและหลานทุกคน เสมอกันหมด โดยไม่มีใจลำเอียง คอยสอบถามถึงทุกข์สุขของคนนั้น คนนี้ อยู่เสมอ และได้โอบอุ้มเลี้ยงดูลูกและให้การศึกษาแก่ลูกอย่างดีเยี่ยม อีกทั้งยังคอยแนะแนวทางปฏิบัติในทางที่ชอบที่ควรแก่ลูกหลาน คุณพ่อได้อบรมสั่งสอนอยู่เสมอว่า ชีวิตเป็นของไม่เที่ยง ขอให้ลูกทุกคนมีความเพียร มุมานะ อดทน และประพฤติตนให้เป็นคนดี ให้ยึดมั่นเอาความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมประจำชีวิต เพื่อเป็นหลักในการดำรงชีวิตในภายหน้า ให้ทุกคนกระทำแต่ความดี ซึ่งตลอดชีวิตของคุณพ่อก็ได้ประพฤติตนเป็นตัวอย่างอันดีงามแก่ลูกหลานเสมอต้นเสมอปลายตลอดมา

คุณความดีของคุณพ่อที่มีต่อลูกหลาน ทำให้ลูกหลานระลึกถึงพระคุณของท่านด้วยความเคารพรักอย่างไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือน และจะยึดถือเป็นแบบอย่างในทางประพฤติปฏิบัติตลอดไป

ลูกและหลานขอตั้งจิตอธิษฐานต่อดวงวิญญาณของคุณพ่อ ขอให้ผลบุญกุศลที่ลูกและหลานได้ทำไว้จงตอบสนอง ขอให้ได้เกิดเป็นลูกและหลานของคุณพ่อ ทุกชาติ ทุกภพ ตลอดไป

ลูกและหลานทุกคนขอกราบเท้าคารวะแด่ดวงวิญญาณของคุณพ่อ ขออานิสงส์แห่งคุณธรรมและความดี ที่คุณพ่อได้บำเพ็ญมาตลอดอายุขัยและกุศลผลบุญใด ๆ ที่ลูกและหลานทุกคน ตลอดจนวงศา

คณาญาติและมิตรได้บำเพ็ญอุทิศให้คุณพ่อ จงเป็นพลังปัจจัยดลบันดาล ให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณพ่อได้ทราบโดยญาณวิถีใด ๆ แล้ว อนุโมทนาสำเร็จเป็นปัตตานุโมทนามัยกุศล เจริญสุขสมบัติ และสิงสถิตย์ อยู่ยังทิพ ยวิมานในสัม ปรายภพดัง อุทิศเจตนา ของลูกและหลาน ทุกประการ.

จาก . . . **ลูกและหลาน**



ท่านเจ้าคุณพระธรรมคุณาภรณ์เจ้าอาวาส พระครูปลัดพรหมจริยวัฒน์
ลูกชาย และ ลูกสะใภ้

อนุสรณ์

ในงานปลงศพคุณโยมสุดใจ อินทบุหรั่น คณะท่านเจ้าภาพได้จัดพิมพ์หนังสือ เพื่อเป็นส่วนปฏิการะแก่ท่านผู้ให้เกียรติมาในงาน และเพื่อเป็นวิทยาทานอีกส่วนหนึ่ง ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างมากที่ได้รับโอกาสให้มีส่วนในหนังสือเล่มนี้ด้วย เพราะเหตุหลายประการ จะขอกล่าวเพียง ๓ ประการ คือ

๑. คุณโยมสุดใจ เป็นญาติกับท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ อดีตเจ้าอาวาสวัดสระเกศ ซึ่งเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้า หากท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านก็ต้องมอบหมายให้ข้าพเจ้าช่วยในการนี้ ดังนั้น เมื่อข้าพเจ้ามีโอกาสได้ช่วยเหลือก็เท่ากับได้สนองน้ำใจของอาจารย์ ผู้มีพระคุณ หากข้าพเจ้าไม่ช่วยก็เหมือนกับข้าพเจ้าลืมอาจารย์ของข้าพเจ้าเร็วเกินไป

๒. ลูกชายของคุณโยมสุดใจ ๒ คน คือ พ.ต.อ. ยงยุทธ กับ ร.ต.ท. จำนง สมัยเมื่อเป็นนักเรียน ได้อยู่ร่วมกันในสำนักอาจารย์เดียวกัน คือ สำนักท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ ได้มีความสนิทกันพอสมควร จนกระทั่งปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อธุระการงานของผู้เป็นมิตรที่ดีเกิดขึ้น ข้าพเจ้าได้มีโอกาสช่วยเหลือ ก็นับว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ของมิตรที่ดีต่อกัน ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

๓. การขวนขวายช่วยเหลือในกิจอันเป็นกุศล ชอบด้วยหลักธรรมเป็นสิ่งที่พุทธบุตรควรทำ เพราะพระพุทธองค์ได้ตรัสสอนไว้

ดังนั้น เมื่อข้าพเจ้าได้มีส่วนช่วยเหลือ ข้าพเจ้าก็ได้ปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ เป็นอันข้าพเจ้าได้ทำหน้าที่ประการหนึ่งของข้าพเจ้าแล้ว

ด้วยเหตุดังกล่าวมา จึงถือว่าเป็น "อนุสรณ์" อย่างหนึ่งสำหรับข้าพเจ้า อันเนื่องในงานนี้ ขอบุญกุศลอันเกิดจากหนังสือเรื่องนี้ จงอำนวยสิริสุขสวัสดีแก่ คุณโยมสุดใจ อินทบุหรั่น ในสัมปรายภพ ทุกประการ.

พระธรรมคุณาภรณ์
วัดสระเกศ

คิดถึงคุณปู่

คุณปู่สุดใจ อินทบุหรั่น จากไปแล้ว แต่เราทุกคนยังอาลัยอาวรณ์ถึงท่านอยู่เสมอ และรู้สึกเหมือนกับว่าคุณปู่นั่งคุยอยู่กับเราอย่างมีความสุข เสียงหัวเราะอย่างร่าเริงของท่านยังก้องกังวานอยู่ในความทรงจำของเราทุกคนอย่างไม่มีวันลืมเลือน ความเมตตาอารีอารอบของท่านยังหวานซึ้งในจิตใจของทุกคนที่รู้จักพบเห็นกับท่าน

ผมเป็นคนหนึ่งที่มีบุญได้มารู้จักกับคุณปู่ ในปีสุดท้ายก่อนที่ท่านจะลาจากโลกนี้ ผมมีโชคดีที่ได้เห็นนักบุญในท่ามกลางมนุษย์ ผมได้เห็นแสงธรรมภายใต้แสงอาทิตย์ ตั้งแต่แรกพบและเริ่มทักทายปราศรัยกับท่าน ผมรู้สึกว่าดวงน้อย ๆ ของผมจะตรงกับดวงอันรุ่งโรจน์ในคุณธรรมของคุณปู่อย่างซาบซึ้งตรึงใจเลยทีเดียว

คุณปู่รักทำดี คุณปู่มีเหตุมีผล คุณปู่ยินดีรับฟังเหตุผลของผู้อื่น คุณปู่มีเมตตาช่วยเหลือและสงเคราะห์เพื่อนบ้านและคนยากจน ความดีของคุณปู่เท่าที่ผมรู้จักเพียงระยะปีเดียวเท่านั้น ยังมีอีกมากมายจนไม่สามารถบันทึกไว้ทั้งหมดในที่นี้ได้ ผมขอพูดเพียงคำเดียวว่า คุณปู่เป็น "นักบุญ"

ทำไมคุณปู่ต้องตายด้วยหรือ คนดีอย่างนี้ไม่ตายได้ไหม ทำไมทุกคนต้องตาย ทั้ง ๆ ที่เรารู้ว่าเราต้องตาย แต่เราก็ไม่อยากตายและพยายามทุกวิถีทางที่จะต่ออายุของเราให้ยาวที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่

แล้วเราก็หนีความตายไปไม่ได้ อย่างไรก็ดี เราไม่อยากคิดถึงมันเลย ทำไม และเพราะอะไร

ความตายเป็นเรื่องน่าเศร้าใจจริง ๆ หรือ ถ้าเราคิดว่า ความตายมันพรากเราจากทุกสิ่งทุกอย่าง ญาติมิตร ชื่อเสียง เกียรติยศ เงินทองทรัพย์สมบัติ ฯลฯ มันก็เป็นเรื่องน่าเศร้าจริง ๆ แต่ทั้ง ๆ ที่เราจงเกลียดจงชังมันสักเท่าไรก็ตาม เราก็กำลังมุ่งหน้าไปหามัน ทุกลมหายใจเข้าออกของเรา ความจริงที่เราไม่อยากรับ แต่เราต้องยอมจำนนให้กับมันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตรงกันข้าม อาศัยความเชื่อมั่นในหลักศาสนาเท่านั้น เราจะสามารถเปลี่ยนความตายที่เป็นเรื่องน่าเศร้าใจนี้ ให้เป็นความยินดีและความสุขใจของเราได้เหมือนกัน เพราะความเป็นกุญแจไขชีวิตใหม่ให้กับเรา เป็นโอกาสที่เราจะได้รับบำเหน็จรางวัลตอบแทนความดีที่เราได้กระทำไว้ เมื่อเรายังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้

ชายชราผู้หนึ่งป่วยหนัก กำลังจะสิ้นลมหายใจครั้งสุดท้ายอยู่แล้ว ลูก ๆ หลาน ๆ มาคุกเข่าร้องไห้ร้องห่มอยู่รอบ ๆ เตียง แต่ชายผู้นั้นกลับมีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่ตลอดเวลา พวกลูกมากระซิบถามท่านว่า "คุณพ่อจะมีชีวิตอยู่กับลูก ๆ อีกไม่นานแล้ว ทำไมคุณพ่อไม่โศกเศร้าเลยหรือ" ท่านตอบว่า "พวกลูก ๆ และหลาน ๆ มัวร้องไห้อยู่ทำไม พ่อได้พยายามทำความดีมาตลอดชีวิตของพ่อแล้ว บัดนี้ พ่อจะไปรับรางวัลในสวรรค์ ทำไมพวกลูกไม่ดีใจหรือ" ความดีในชีวิตของเราเท่านั้นที่จะทำให้เรายิ้มรับความตายได้อย่างภาคภูมิใจ นี่แหละความสุขใจที่แท้ของเรา

คุณปู่จากไปครบ ๓ ปีแล้ว ดูเวลาช่างผ่านไปรวดเร็วเสียเหลือเกิน คุณปู่ได้ทำความดีมามากแล้ว บัดนี้สมควรให้ดวงวิญญาณของคุณปู่ ได้รับบำเหน็จรางวัลตลอดนิรันดรในสวรรค์ เราหวังว่าคุณปู่คงจะคิดถึง และภาวนาให้ลูก ๆ หลาน ๆ และญาติมิตรของท่านจากสวรรค์เป็นแน่ ขอท่านโปรดดลใจให้เราทุกคนเป็นคนดีเหมือนอย่างท่านเพื่อสักวันหนึ่ง เราจะได้ร่วมเสวยสุขพร้อมหน้ากันในเมืองสวรรค์

บาทหลวง ศวง ศุระศรางค์

ขอกราบขอบพระคุณ

นับแต่วาระที่คุณพ่อป่วย และได้เข้ารับการรักษาพยาบาล ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ฯ โดยได้รับความกรุณาในการรักษาพยาบาลอย่างดียิ่ง จาก พันโท นายแพทย์ไพบูลย์ เดชะไกศยะ และพยาบาลทุกท่าน ที่ทำการรักษาคุณพ่อ ได้มีญาติมิตรมาเยี่ยมเยียนกันอยู่ตลอดเวลา และเมื่อถึงแก่กรรมลงเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๑๓ ได้มีท่านผู้มีเกียรติ ญาติ และมิตรเป็นจำนวนมาก ได้กรุณามาร่วมเป็นเจ้าภาพสวดศพ และได้กรุณาช่วยเหลือตลอดงาน จนถึงวันนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขออานิสงส์ที่ท่านได้ร่วมบำเพ็ญกันในครั้งนี้ จงดลบันดาลให้วิญญาณของคุณพ่อ สุดใจ อินทบุหรั่น ประสบความสุข ความสงบในสุคติสัมปรายภพ ทุกประการ และขออำนาจแห่งบุญกุศลนั้น จงสนองตอบแด่ทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมบุญกุศลด้วย

อนึ่ง ลูก ๆ ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงด้วยความซาบซึ้งใจแด่ท่านเจ้าคุณพระธรรมคุณาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ที่ได้กรุณาช่วยเหลือทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับการจัดงานในครั้งนี้ และยังได้กรุณามอบเรื่อง ข้อควรปฏิบัติบางประการสำหรับชาวพุทธให้พิมพ์ เนื่องในงานฌาปนกิจศพ คุณพ่อสุดใจ อินทบุหรั่น ในวันนี้ด้วย

เรื่องในเล่มนี้

ข้อควรปฏิบัติบางประการ

สำหรับชาวพุทธ

โดย พระธรรมคุณาภรณ์

ผู้นับถือพระพุทธศาสนาควรกำหนดข้อปฏิบัติสำหรับตนเป็นประจำวัน จะขอนำมากล่าวในที่นี้เพื่อชาวพุทธพิจารณาเลือกปฏิบัติตามที่เห็นสมควร และสามารถทำได้ดังนี้ :–

ภาคเช้า

ก่อนที่จะออกไปทำงานหรือก่อนจะเริ่มงานที่บ้าน ควรบูชาพระรัตนตรัยเสียก่อน มีคำบูชา ดังนี้

๑. อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภควา พุทฺธํ ภควนฺตํ อภิวาเทมิ

ข้าพเจ้าขออภิวาทกราบไหว้พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้พระอรหันต-สัมมาสัมพุทธเจ้า (กราบหนหนึ่ง)

๒ สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม ธมฺมํ นมสฺสามิ

ข้าพเจ้าขอน้อมนมัสการพระธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว (กราบหนหนึ่ง)

๓. สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สงฺฆํ นมามิ

ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระสงฆ์สาวก ผู้ปฏิบัติดีของพระผู้มีพระ-ภาคเจ้า (กราบหนหนึ่ง)

๔. ระลึกถึงพระคุณของบิดามารดาแล้วกราบหนหนึ่ง

๕. ระลึกถึงพระคุณของครูอาจารย์แล้วกราบหนหนึ่ง

ต่อจากนั้นหากมีเวลาพอ อาจจะสวดมนต์เพิ่มเติมอีกก็ได้ หากไม่สวดมนต์เพิ่มเติมอีก พึงตั้งใจแผ่ส่วนกุศลที่เรียกว่ากรวดน้ำ จะมีน้ำหรือไม่มีก็ได้ เพราะเป็นกิจวัตรประจำวันของตนเอง (ถ้าจัดเป็นพิธีเช่น นิมนต์พระมาเจริญพระพุทธมนต์ ต้องมีน้ำสำหรับกรวดน้ำด้วย) เมื่อเสร็จกิจวัตรแล้วพึงกราบพระ ๓ ครั้ง จะกราบพระคุณของบิดามารดาครูอาจารย์ด้วยก็ได้ (การกราบหลังจากเสร็จกิจวัตรประจำวันควรทำทุกครั้งไป)

ภาคก่อนนอน

ก่อนจะนอนควรจะได้บูชาพระรัตนตรัย และบูชาพระคุณของบิดามารดา ครูอาจารย์ และสวดมนต์ตามสมควร เพื่อความสงบทางใจอันจะเป็นทางแห่งความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม มีลำดับที่ควรปฏิบัติดังนี้

๑. บูชาพระรัตนตรัย และบูชาพระคุณของบิดามารดา ครูอาจารย์ ดังที่กล่าวไว้แล้วในภาคเช้า

๒. สวดมนต์เพิ่มเติมตามที่สามารถจะสวดได้

๓. แผ่ส่วนกุศล (กรวดน้ำ)

บทสวดมนต์

บทสวดมนต์นี้จะนำมากล่าวไว้เพียงบางบทเท่านั้น ซึ่งชาวพุทธอาจจะสวดน้อยกว่านี้ หรือมากกว่านี้ หรือเพียงเท่านี้ก็ได้

๑. *บทพรรณนาพระคุณของพระพุทธเจ้า มีดังนี้*

ภาคภาษาบาลี	ภาคภาษาไทย
อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ	พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเป็นผู้หมดกิเลส ทรงรู้อย่างถูกด้วยพระองค์เอง ทรงเพียบพร้อมไปด้วยความรู้และข้อปฏิบัติ เสด็จไปดี ทรงรู้จักโลกอย่างแจ่มแจ้ง ทรงฝึกหัดผู้ที่ควรจะฝึกหัดได้อย่างยอดเยี่ยม
สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควา	ทรงเป็นพระบรมครูของเทพ และมนุษย์ทั่วไป ทรงตื่นจากกิเลสอย่างเบิกบาน ทรงแจกจ่ายคุณธรรมแก่ชาวโลก

๒. *บทพรรณนาพระคุณของพระธรรม มีดังนี้*

ภาคภาษาบาลี	ภาคภาษาไทย
สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก	พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงธรรมไว้อย่างชัดเจนดี ธรรมนั้นผู้ปฏิบัติจะเห็นด้วยตนเอง ให้ผลทุกกาลสมัย พิสูจน์ได้
โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหิ	ควรน้อมนำมาปฏิบัติสำหรับตน อันคนฉลาดพึงรู้ได้ด้วยตนเอง

๓. *บทพรรณนาพระคุณของพระอริยสงฆ์ มีดังนี้*

ภาคภาษาบาลี	ภาคภาษาไทย
สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ อุชุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ	พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูกต้อง ปฏิบัติชอบยิ่งนัก
ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยุคานิ อฏฺฐ ปุริสปุคฺคลา เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ	พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า คือ พระอริยบุคคล ๘ (พระโสดาปัตติมรรค, พระโสดาปัตติผล, พระสกทาคามิมรรค, พระสกทาคามิผล, พระอนาคามิมรรค, พระอนาคามิผล, พระอรหัตมรรค, พระอรหัตผล)
อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลีกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส	พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้คู่ควรอย่างยิ่งที่จะรับของที่เขานำมาบูชา ควรให้การต้อนรับ คู่ควรแก่ของที่เขาทำบุญ ควรกราบไหว้ เป็นเนื้อนาบุญของชาวโลกที่อุดมยอดเยี่ยม

๔. บทแผ่เมตตา

เมตฺตญฺจ สพฺพโลกสฺมึ มานสมฺภาวเย อปริมาณํ อุทฺธํ อโธ จ ติริยญฺจ อสมฺพาธํ อเวรํ อสปตฺตํ ติฏฺฐญฺจรํ นิสินฺโน วา สยาโน วา ยาว ตสฺส วิคตมิทฺโธ เอตํ สตึ อธิฏฺเฐยฺย พฺรหฺมเมตํ วิหารํ อิธมาหุ ทิฏฺฐิญฺจ อนุปคมฺม สีลวา ทสฺสเนน สมฺปนฺโน กาเมสุ วิเนยฺย เคธํ น หิ ชาตุ คพฺภเสยฺยํ ปุนเรตีติ

คำแปล

บุคคลควรเจริญเมตตาให้มีในใจจนไม่มีประมาณ แผ่ไปในโลกทั่วไป ทั้งเบื้องบน เบื้องต่ำ เบื้องขวาง ไม่ให้คับแคบ ไม่ให้มีเวร ไม่ให้มีศัตรู

ผู้เจริญเมตตาจิต ยืน, เดิน, นั่ง หรือนอนก็ตาม ไม่ง่วงเหงาหาวนอนอยู่ตราบใด ก็ควรตั้งสติมีเมตตานั้นไว้ นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวการกระทำอย่างนี้ว่า "พรหมวิหาร" ในพระศาสนานี้

ผู้มีเมตตาจิต ไม่มีความเห็นผิด มีศีล มีทัสสนะดี (ได้โสดาปัตติมรรค เป็นการบรรลุธรรมขั้นต้น) กำจัดความหมกมุ่นในสิ่งที่น่ารักใคร่พอใจทั้งหลายเสียได้ ย่อมจะไม่เวียนเกิดเวียนตายอีกอย่างแน่นอนทีเดียว

๕. บทสวดพุทธชัยมงคล

พาหุํ สหสฺสมภินิมฺมิตสาวุธนฺตํ ครีเมขลํ อุทิตโฆรสเสนมารํ ทานาทิธมฺมวิธินา ชิตวา มุนินฺโท ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ

มาราติเรกมภิยุชฺฌิตสพฺพรตฺตึ โฆรมฺปนาฬวกมกฺขมถทฺธยกฺขํ

ขนฺตีสุทนฺตวิธินา ชิตวา มุนินฺโท ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ

นาฬาคิรึ คชวรํ อติมตฺตภูตํ ทาวคฺคิจกฺกมสนีว สุทารุณนฺตํ เมตฺตมฺพุเสกวิธินา ชิตวา มุนินฺโท ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ

อุกฺขิตฺตขคฺคมติหตฺถสุทารุณนฺตํ ธาวนฺติโยชนปถงฺคุลิมาลวนฺตํ อิทฺธีภิสํขตมโน ชิตวา มุนินฺโท ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ

กตฺวาน กฏฺฐมุทรํ อิว คพฺภินียา จิญฺจาย ทุฏฺฐวจนํ ชนกาย-มชฺเฌ สนฺเตน โสมวิธินา ชิตวา มุนินฺโท ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ

สจฺจํ วิหายมติสจฺจกวาทเกตุํ วาทาภิโรปิตมนํ อติอนฺธภูตํ ปญฺญาปทีปชลิโต ชิตวา มุนินฺโท ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ

นนฺโทปนนฺทภุชคํ วิพุธํ มหิทฺธึ ปุตฺเตน เถรภุชเคน ทมาปยนฺโต อิทฺธูปเทสวิธินา ชิตวา มุนินฺโท ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ

ทุคฺคาหทิฏฺฐิภุชเคน สุทฏฺฐหตฺถํ พฺรหฺมํ วิสุทฺธิชุติมิทฺธิพกาภิธานํ ญาณาคเทน วิธินา ชิตวา มุนินฺโท ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลานิ

เอตาปิ พุทฺธชยมงฺคลอฏฺฐคาถาโย วาจโน ทินทิเน สรเต มตนฺที หิตฺวานเนกวิวิธานิ จุปทฺทวานิ โมกฺขํ สุขํ อธิคเมยฺย นโร สปญฺโญ

คำแปล

พระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นจอมมุนี ทรงชนะพญามารซึ่งนิรมิตแขนมากตั้งพัน มีอาวุธครบมือ ขี่ช้างชื่อคีรีเมขละ มีเสนามารโห่ร้องก้องมาด้วยวิธีทางธรรมมีทานบารมีเป็นต้น

ด้วยเดชะแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลายจงมีแก่ท่าน

พระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นจอมมุนี ทรงชนะอาฬวกยักษ์มีฤทธิ์ร้ายยิ่งกว่าหมู่มาร ปราศจากการข่มใจ มีแต่ความกระด้าง ซึ่งเข้ามาต่อยุทธอย่างแรง ด้วยวิธีที่ทรงฝึกมาเป็นอย่างดี คือ พระขันติธรรม

ด้วยเดชะแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลายจงมีแก่ท่าน

พระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นจอมมุนี ทรงชนะช้างเชือกสำคัญชื่อนาฬาคิรีซึ่งกำลังเมามัน ดุร้ายเหลือแสนดุจไฟไหม้ป่า ดุจจักราวุธและดุจสายฟ้า ด้วยวิธีประพรมด้วยน้ำ คือเมตตา

ด้วยเดชะแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลายจงมีแก่ท่าน

พระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นจอมมุนี ทรงมีพระทัยที่ทรงปรุงไว้ด้วยอิทธิปาฏิหาริย์แล้ว ทรงชนะโจรชื่อองคุลิมาล แสนร้ายกาจ มีฝีมือถือดาบวิ่งไล่พระองค์ไปถึง ๓ โยชน์ (๑๒๐๐ เส้น)

ด้วยเดชะแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลายจงมีแก่ท่าน

พระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นจอมมุนี ทรงชนะการกล่าวร้ายของนางจิญจมาณวิกาผู้ทำเป็นมีครรภ์ โดยผูกไม้กลม ๆ ไว้ที่ท้อง ด้วยวิธีทางธรรมอันงดงาม คือทรงสงบระงับในท่ามกลางหมู่ชน

ด้วยเดชะแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลายจงมีแก่ท่าน

พระพุทธเจ้าทรงเป็นจอมมุนี ทรงรุ่งโรจน์ด้วยดวงประทีป คือปัญญา ทรงชนะสัจจกนิครนถ์ผู้มีอัธยาศัยชอบละสัจจะ คิดแต่จะยกวาทะของตนให้สูงดุจธง เป็นคนมืดมนยิ่งนัก ด้วยเทศนาวิธี

ด้วยเดชะแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลายจงมีแก่ท่าน

พระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นจอมมุนี ทรงโปรดให้พระมหาโมคคัลลานะเถระผู้พุทธชิโนรสไปทรมานพญานาค ชื่อนันโทปนันทะ มีความรู้ผิด แต่มีฤทธิ์มาก ด้วยวิธีทรงให้แนวแสดงฤทธิ์

ด้วยเดชะแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลายจงมีแก่ท่าน

พระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นจอมมุนี ทรงชนะพระพรหม มีนามว่าพกะ ผู้มีฤทธิ์สำคัญตนผิดว่า รุ่งโรจน์ด้วยคุณอันหมดจด มีมือถูกความเห็นผิดรึงรัดไว้แน่น ด้วยวิธีคือพระปัญญาญาณ

ด้วยเดชะแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลายจงมีแก่ท่าน

คนมีปัญญาไม่เกียจคร้านสวดก็ดี ระลึกถึงก็ดี ซึ่งพระพุทธชัยมงคล ๘ ประการนี้ทุก ๆ วัน ก็จะผ่านพ้นอุปัทวันตรายนานาประการเสียได้ ลุถึงความพ้นจากทุกข์เป็นสุขแล

๖. บทสวดประสาทพร

ภวตุ สพฺพมงฺคลํ รกฺขนฺตุ สพฺพเทวตา สพฺพพุทฺธานุภาเวน สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต

ภวตุ สพฺพมงฺคลํ รกฺขนฺตุ สพฺพเทวตา สพฺพธมฺมานุภาเวน สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต

ภวตุ สพฺพมงฺคลํ รกฺขนฺตุ สพฺพเทวตา สพฺพสงฺฆานุภาเวน สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต

คำแปล

ขอสรรพมงคลจงบังเกิดมีแก่ท่าน ขอเทพทั้งปวงโปรดประทานการคุ้มครอง, ด้วยพุทธานุภาพทั้งปวง ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแก่ท่านทุกเมื่อ

ขอสรรพมงคลจงบังเกิดมีแก่ท่าน ขอเทพทั้งปวงโปรดประทานการคุ้มครอง ด้วยธัมมานุภาพทั้งปวง ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแก่ท่านทุกเมื่อ

ขอสรรพมงคลจงบังเกิดมีแก่ท่าน ขอเทพทั้งปวงโปรดประทานการคุ้มครอง, ด้วยสังฆานุภาพทั้งปวง ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแก่ท่านทุกเมื่อ

การอุทิศส่วนกุศล

ตามปกติที่นิยมกัน เมื่อบำเพ็ญกุศลเสร็จแล้วให้กรวดน้ำ แม้การปฏิบัติเฉพาะตน เช่น สวดมนต์ไหว้พระตอนเช้า ก็นิยมกรวดน้ำในตอนสุดท้ายทุกครั้งไป การกรวดน้ำก็คือการตั้งใจอุทิศส่วนกุศลนั่นเอง มีบทสำหรับกรวดน้ำเป็นภาษาบาลีหลายบทด้วยกัน ต่อมามีผู้คิดให้ใช้บทสั้น ๆ ว่า "อิทํ เม ญาตีนํ โหตุ สุขิตา โหนฺตุ ญาตโย" จะใช้อย่างนี้

ก็ได้ หากว่าคำบาลีไม่ได้ จะตั้งใจนึกอุทิศก็ได้ เพราะความมุ่งหมายของการกรวดน้ำก็คือ ตั้งใจอุทิศส่วนกุศลดังกล่าวแล้ว

การถวายสังฆทาน

การถวายสังฆทาน พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนไว้ในเรื่องการบำเพ็ญทาน ผู้ประสงค์จะถวายสังฆทานจะปฏิบัติดังนี้ก็ได้ไม่ผิด คือ

๑. เตรียมของที่จะถวาย ของนั้นไม่จำกัดชนิด เพียงแต่นิยมถวายเป็นอาหาร จึงควรจัดตามความเหมาะสมและสามารถของตน เว้นแต่ของที่ไม่ควรแก่พระ

๒. นิมนต์พระ จะนิมนต์กี่รูปก็ได้แม้แต่เพียงรูปเดียวก็ใช้ได้ แต่ต้องนิมนต์จากสงฆ์และไม่เจาะจง

๓. วิธีถวาย เมื่อพระมาถึงแล้ว นิมนต์ให้นั่งตามที่ซึ่งได้จัดเตรียมไว้ หากมีน้ำชาหรือน้ำเย็นก็ประเคนเสียก่อน จากนั้นจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย อาราธนาศีล รับศีลเสร็จแล้วกล่าวคำถวายสังฆทาน จะกล่าวเป็นภาษาบาลีหรือภาษาไทยก็ได้ ว่าดังนี้

อิมานิ มยํ ภนฺเต ภตฺตานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ ภตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าขอถวายภัตตาหาร กับทั้งบริวาร

ทั้งหลายเหล่านี้แก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์โปรดรับซึ่งภัตตาหารกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายตลอดกาลนาน เทอญ

หลังจากกล่าวคำถวายแล้ว จึงประเคนของทั้งหมดที่จัดไว้ พระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพกรวดน้ำ เป็นเสร็จพิธี

ทำบุญวันเกิด

ผู้ประสงค์จะทำบุญวันเกิด ควรปฏิบัติดังนี้

๑. เตรียมจัดสถานที่สำหรับพระสงฆ์ และแขก

๒. นิมนต์พระตามจำนวนที่ต้องการ นิยม ๕ รูป ๙ รูป หรือเกินกว่านั้นก็ได้

๓. เมื่อพระสงฆ์มาถึงบ้านแล้ว นิมนต์ให้นั่งตามที่ซึ่งจัดไว้ ประเคนน้ำชาหรือน้ำเย็นที่จัดไว้ เมื่อได้เวลาพอสมควรก็จุดธูป เทียน บูชาพระรัตนตรัย อาราธนาศีล รับศีล แล้วอาราธนาพระปริตร จากนั้นพระสงฆ์ก็เจริญพระพุทธมนต์ เจ้าภาพควรนั่งฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จนจบ เพราะเป็นวันเกิดของตน จากนั้นถวายภัตตาหาร เสร็จแล้วถวายเครื่องไทยธรรมที่จัดไว้ถวาย จากนั้นพระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพกรวดน้ำ เสร็จแล้วพระสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ เป็นเสร็จพิธี

การทำบุญวันเกิด อาจจัดทำให้พิเศษก็ได้ นิยมทำเป็นกรณีพิเศษ เมื่อครบรอบ เช่น ๕ รอบ เป็นต้น

การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญงานมงคลสมรส ก็ปฏิบัติเช่นเดียวกันนี้ แตกต่างออกไปบ้างเพียงเล็กน้อย คือ ขึ้นบ้านใหม่ ถ้าประสงค์จะให้พระเจิมบ้าน ต้องเตรียมทองคำเปลวและเครื่องกระแจะไว้ งานมงคลสมรส เจ้าบ่าวเจ้าสาวต้องตักบาตร

คำอาราธนาศีล

มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม

ทุติยมฺปิ มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม

ตติยมฺปิ มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม

คำอาราธนาพระปริตร

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา สพฺพทุกฺขวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา สพฺพภยวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา สพฺพโรควินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ

รดน้ำศพ

การรดน้ำศพ ควรทำเป็นการภายในวงศาคณาญาติเท่านั้น เว้นไว้แต่ผู้ตายมีความสำคัญแก่คนโดยทั่วไป การกำหนดเวลารดน้ำศพนิยมตอนเย็น ประมาณ ๑๖.๐๐ น. หรือ ๑๗.๐๐ น. เมื่อรดน้ำศพ

เสร็จแล้วก็เอาเข้าหีบหรือโกศ หลังจากนั้นมีการทอดผ้าบังสุกุล (จะเป็นผ้าไตรหรือสบงก็ได้) เรียกว่าบังสุกุลปากหีบหรือปากโกศ พระสงฆ์ผู้ชักผ้าบังสุกุลปากหีบหรือปากโกศนี้ ไม่จำกัดจำนวน ต่อจากนั้นมีการสวดพระอภิธรรมพระสงฆ์ ๔ รูป การสวดพระอภิธรรมในวันแรกนี้ เริ่มติดต่อกันไปหลังจากบังสุกุลปากหีบหรือปากโกศ แต่ในวันต่อไปนิยม เริ่มแต่เวลา ๑๙.๓๐ น. หรือ ๒๐.๐๐ น. เลิกเวลาประมาณ ๒๑.๐๐ น. การสวดพระอภิธรรม จะกำหนดสวดกี่วันก็ได้ หลังจากปิดศพ จะมีสวดอภิธรรมสัปดาห์ละ ๑ วันก็ได้ ซึ่งโดยมากนิยมถือเอาวันตายเป็นเกณฑ์กำหนด รดน้ำศพจะทำที่บ้านก็ได้ เดี๋ยวนี้ชอบทำที่วัดกันเป็นส่วนใหญ่ แต่ก่อนถือกันว่าถ้าตายในบ้านก็มักทำที่บ้าน ถ้าตายนอกบ้านหรือตายผิดธรรมดาก็มักทำที่วัด

ทำบุญ ๗ วัน (สัตตมวาร)

ถ้าจะบำเพ็ญกุศล ๒ วัน เมื่อถึงวันที่ ๖ นับแต่วันตายก็เริ่มบำเพ็ญกุศล โดยจัดรายการดังนี้

เวลา ๑๗.๐๐ น. พระ ๗ รูป หรือ ๑๐ รูป สวดพระพุทธมนต์ จบแล้วมีพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์ พร้อมด้วยพระสวดคาถาธรรมบรรยายท้ายเทศน์อีก ๔ รูป จบแล้วมีพระมาติกาบังสุกุลอีกประมาณ ๑๐ รูป จะน้อยหรือมากกว่านั้นก็ได้ กลางคืนมีสวดพระอภิธรรม รุ่งขึ้นวันที่ ๗ ถวายภัตตาหารเพลแด่พระที่สวดพระพุทธมนต์ในวันก่อน (บางทีก็รวมทั้งพระที่สวดพระอภิธรรมในคืนก่อนด้วย) กลางคืนก็มีสวดพระอภิธรรม เช่นเคย

ถ้าทำงานวันเดียว นิยมทำในวันที่ ๗ นับแต่วันตาย โดยจัดการดังนี้

เวลา ๙.๐๐ น. มีพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์ พร้อมด้วยพระสวดคาถาธรรมบรรยาย เวลา ๑๐.๓๐ น. พระสวดพระพุทธมนต์ จบแล้วถวายภัตตาหารเพลแด่พระที่สวดพระพุทธมนต์นั้น เวลาประมาณ ๑๒.๓๐ น. พระมาติกาบังสุกุล กลางคืนมีสวดพระอภิธรรม

การสวดพระพุทธมนต์ ถ้ามีพระธรรมเทศนา ไม่ต้องขอศีล เริ่มด้วยอาราธนาพระปริตรทันที พระจะเริ่มสวด นโม พุทฺธํ, ยถาปิ เสลา, อนัตตลักขณสูตร, สพฺเพ สงฺขารา (บางทีก็ใช้ อวิชฺชาปจฺจยา ต่อ สพฺเพ สงฺขารา) ยทา หเว, อตีตํ นานฺวาคเมยฺย, ภวตุ สพฺพ ฯ การที่ไม่ต้องขอศีลนั้น ก็เพราะต้องขอศีล หรืออาราธนาศีลก่อนจะอาราธนาธรรม

กำหนดเวลาและจำนวนพระ เจ้าภาพเปลี่ยนแปลงได้ตามเหมาะสม ตลอดถึงรายการอื่นก็อาจจะเพิ่มหรือลดได้ตามเหมาะสม

ทำบุญ ๕๐ วัน (ปัญญาสมวาร)

การทำบุญ ๕๐ วัน ปฏิบัติโดยทำนองเดียวกันกับการทำบุญ ๗ วัน เมื่อถึงวันที่ ๔๙ หรือ ๕๐ แล้วแต่กรณี คือแล้วแต่จะบำเพ็ญกุศล ๒ วัน หรือวันเดียว ก็เริ่มทำบุญ ๕๐ วัน การจัดรายการก็ทำนองเดียวกันกับการทำบุญ ๗ วัน การสวดพระพุทธมนต์ก็แบบเดียวกัน เปลี่ยนแต่บทสวดของพระจากอนัตตลักขณสูตร เป็นอาทิตตปริยายสูตร

ทำบุญ ๑๐๐ วัน (สตมวาร)

การทำบุญ ๑๐๐ วัน ก็ไม่ต่างอะไรกันกับการทำบุญ ๕๐ วันเท่าไรนัก แล้วแต่กรณี คือแล้วแต่บำเพ็ญกุศล ๒ วันหรือวันเดียว เมื่อถึงวันที่ ๙๙ หรือที่ ๑๐๐ ก็เริ่มทำบุญ ๑๐๐ วัน โดยจัดรายการแบบเดียวกับ ๕๐ วัน การสวดพระพุทธมนต์ก็เช่นเดียวกัน เปลี่ยนแต่บทสวดของพระจากอาทิตตปริยายสูตร เป็นธรรมนิยามสูตร (ในปัจจุบันนิยมสวดธรรมนิยามสูตรเป็นพื้น)

ทำบุญในวันเผาศพ (ฌาปนกิจ)

การเผาศพนั้น สุดแต่เจ้าภาพจะกำหนดเวลา บางรายทำบุญ ๗ วัน แล้วกำหนดวันเผาเลยก็มี บางรายเผาหลังจากทำบุญ ๕๐ วันแล้ว มีบางรายถือทำบุญ ๑๐๐ วันเสียก่อนจึงกำหนดวันเผา แต่ส่วนมากกำหนดวันเผาภายหลัง ๕๐ วันไปแล้ว ข้อสำคัญที่ถือกันอย่างเคร่งครัดจนถึงปัจจุบันนี้ ก็คือไม่เผาศพในวันศุกร์ จะมีเหตุผลอย่างไรไม่ปรากฏชัด บางภาคก็ไม่ถือวันศุกร์แต่ถือวันอื่น จึงน่าจะสุดแต่นิยมถือกัน

การจัดรายการในวันเผา นิยมจัดดังต่อไปนี้

เวลา ๙.๐๐ น.	มีพระธรรมเทศนา (เทศน์อานิสงส์)
เวลา ๑๐.๓๐ น.	พระสงฆ์ ๗ รูป (หรือ ๑๐ รูป) สวดพระพุทธมนต์ เสร็จแล้วถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์เหล่านั้น

เวลา ๑๔.๐๐ น. มีพระธรรมเทศนา (เทศน์แจง) พร้อมด้วยพระนั่งแจง ๒๕ รูป หรือ ๕๐๐ รูป

เวลา ๑๖.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูป หรือตามความเหมาะสม มาติกาบังสุกุล

เวลา ๑๖.๓๐ น. หรือ ๑๗.๐๐ น. ภายหลังจากทอดผ้ามหาบังสุกุลแล้ว ประชุมเพลิง และมีพระสวดหน้าไฟอีก ๔ รูป สวดขณะเผา

การมีพระธรรมเทศนา ถ้าเทศน์อานิสงส์มักมีพระสวดคาถาธรรมบรรยายหรือเรียกว่า สวดรับเทศน์อีก ๔ รูป ส่วนเทศน์แจงนั้นมักเป็นศพผู้ใหญ่เช่นบิดามารดา ซึ่งบุตรธิดาเป็นเจ้าภาพ และการเทศน์แจงหรือเรียกเป็นศัพท์ว่าเทศน์ปฐมสังคีติ (ปฐมสังคายนา) นี้มีสองอย่างคือเทศน์ธรรมาสน์เดียวอย่างหนึ่ง เทศน์เป็นปุจฉาวิสัชนา ๓ ธรรมาสน์อย่างหนึ่ง กย่างหลังกินเวลามาก อาจจะต้องร่นระยะเวลาเริ่มเข้ามาอีก

ถ้ามีพระธรรมเทศนาเพียงกัณฑ์เดียว รายการเทศน์เช้าก็ตัดออกได้ ถ้าไม่มีเทศน์แจง มีแต่เทศน์อานิสงส์ ควรจะเริ่มเวลา ๑๔.๐๐ น.

การทอดผ้ามหาบังสุกุล ก่อนเผา ควรมีแต่เพียงไตรเดียว โดยให้ผู้เป็นประธานในที่นั้นเป็นผู้ทอด เสร็จแล้วก็จุดศพต่อไปเลย ถ้าจะทอดมากกว่านี้ ควรทอดเพียง ๓ ไตร เพื่อความเรียบร้อยของงานในเวลานั้น ถ้าจะทอดมากกว่านี้ให้ได้ ก็ควรทอดเสียก่อนเวลาเผาแต่เนิ่น ๆ ในกรณีทอด ๓ ไตร, ๒ ไตรแรกจะเชิญใครเป็นผู้ทอดก็ได้ ส่วนไตรสุดท้าย ให้ผู้เป็นประธานเป็นผู้ทอด

เก็บอัฐิและทำบุญฉลองอัฐิ

เมื่อประชุมเพลิงเสร็จแล้ว จะเก็บอัฐิในค่ำวันนั้น หรือในวันรุ่งขึ้นก็ได้ ควรมีพระมาบังสุกุลอัฐิอีก เรียกว่าแปลธาตุ จำนวนไม่จำกัด แต่ไม่ควรเกิน ๓ รูป และควรใช้ผ้าทอด (ไตรหรือสบงก็ได้) สมัยก่อน เช้าวันรุ่งขึ้นจึงเก็บอัฐิ เจ้าภาพบางรายก็ถวายสามหาบ ของสามหาบนี้ คือ จัดหม้อข้าว เชิงกราน ที่ทาด้วยดินสอพอง พร้อมทั้งอาหารแห้ง อาหารหวานคาวใส่ในสำรับ และผ้าไตรสำหรับทอดบังสุกุล ใช้สาแหรก ไม้คาน ซึ่งพันด้วยผ้าขาวหรือทาด้วยดินสอพองหาบไป รวม ๓ หาบ เพื่อถวายพระ ๓ รูป ซึ่งนิมนต์มาในการเก็บอัฐิ ก่อนจะถวาย ต้องหาบและถือของเดินเวียนซ้ายรอบเมรุ ๓ รอบก่อน นิยมกู่รับกันเป็นระยะ ๆ

อัฐิที่เก็บกันในปัจจุบันนี้ แบ่งเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่ง เก็บไว้เพื่อบูชาที่บ้านหรือบรรจุไว้ที่วัด อีกส่วนหนึ่งห่อผ้าขาวนำไปถ่วงที่แม่-น้ำหรือปากอ่าว ส่วนที่เก็บไว้บูชาที่บ้านเดี๋ยวนี้ชักจะน้อยลง มักนำไปบรรจุไว้ที่วัดเสียโดยมาก การทำบุญฉลองอัฐิที่บ้านจึงพลอยน้อยลงไป และกลายเป็นทำบุญบ้านธรรมดา แต่มีบังสุกุลที่ชื่อหรือที่รูปของผู้-ตายแทน

รายการต่าง ๆ ที่กล่าวมา เป็นเพียงตัวอย่างที่จัดทำอย่างครบถ้วน อาจปรับปรุงให้เหมาะแก่กาละเทศะอีกได้ และอาจจะเว้นรายการใดรายการหนึ่งที่ไม่จำเป็นเสียก็ได้ ทั้งนี้ แล้วแต่ความเหมาะสม

การจัดสถานที่ในการทำบุญศพนั้น ต้องตั้งอาสน์สงฆ์พอที่พระ

๑๐ รูปนั้น จะนั่งได้ และมีโต๊ะหมู่บูชา ตั้งพระพุทธรูปไว้ในระดับสูงกว่าศพเล็กน้อย มีเครื่องตั้งเช่นเดียวกับการทำบุญมงคลธรรมดา หากแต่ไม่มีสายสิญจน์วงรอบบ้านหรือรอบพระพุทธรูป ไม่มีบาตรน้ำ-มนต์ แต่มีสายสิญจน์หรือผ้าภูษาโยง ซึ่งโยงมาจากศพ เพื่อใช้ทอดผ้าในเวลาชักบังสุกุลเท่านั้น เวลาสวดพระอภิธรรม มีตู้พระธรรมและกะบะเครื่องห้า หรือ กระถางธูปเชิงเทียนธรรมดาตั้งอยู่ข้างหน้าพระ ๔ รูป ที่จะสวดนั้น ส่วนเครื่องตั้งหน้าศพ ควรมีเครื่องทองน้อยไว้ด้วย วิธีการเริ่มด้วยจุดธูปเทียนที่โต๊ะพระพุทธรูปก่อน แล้วไปจุดที่เครื่องห้าข้างตู้พระธรรม จากนั้นไปจุดที่เครื่องทองน้อยหน้าศพ

ก่อนจะเชิญศพขึ้นสู่เชิงตะกอน มีการเดินเวียนซ้ายรอบเมรุสามรอบ โดยมีพระภิกษุถือสายสิญจน์นำหน้า และบรรดาญาติมิตรเดินตามหลังศพ

บางรายทำบุญ ๗ วันแล้ว ก็ปิดการทำบุญอย่างอื่นแต่ยังไม่เผา จึงกำหนดวันบรรจุศพไว้ที่วัดหรือสุสานแห่งใดแห่งหนึ่ง พิธีการในเรื่องนี้ไม่ค่อยมีอะไรมากนัก นอกจากผู้ที่ไปในงานเช่นนั้น จะต้องเตรียมช่อดอกไม้ไปด้วย ส่วนดินและธูปเทียน ทางเจ้าภาพต้องเตรียมไว้ให้.

ประวัติพระสารีบุตร
อัครสาวกเบื้องขวา

โดย พระธรรมคุณาภรณ์

ชาติภูมิ

ท่านพระสารีบุตร เป็นสาวกองค์สำคัญในพระพุทธศาสนา เลิศกว่าสาวกทั้งหลายในทางปัญญา ดำรงตำแหน่งอัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธองค์ เป็นบุตรของพราหมณ์ ชื่อวังคันตะ และนางสารี พราหมณ์ผู้บิดาเป็นนายบ้าน เกิดในบ้านนาลันทะ (นาลกะ) ไม่ห่างจากเมืองราชคฤห์ ในแคว้นมคธนัก ท่านมีชื่อ ๒ ชื่อ คือชื่อว่า อุปติสสะ และสารีบุตรเพราะเป็นบุตรของนางสารี เมื่อท่านอุปสมบทแล้ว เรียกกันเพียงชื่อเดียวว่า ท่านพระสารีบุตร สมัยที่เป็นคฤหัสถ์ท่านได้ศึกษาศิลปศาสตร์ต่าง ๆ มาก เพราะเป็นลูกของพราหมณ์ผู้มั่งคั่ง ประกอบกับท่านเป็นเด็กเฉลียวฉลาด ท่านมีเพื่อนสนิทคนหนึ่งชื่อโกลิตะ เป็นบุตรของพราหมณ์นายบ้านผู้หนึ่งเหมือนกัน ทั้งสองคนมักไปไหนมาไหนด้วยกัน และเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในถิ่นนั้น

ดูหนังดูละครย้อนดูตน

วันหนึ่งสหายทั้งสองคนได้ชวนกันไปดูมหรสพ ซึ่งเขาจัดขึ้นเป็นประจำปีที่ยอดเขาแห่งหนึ่ง ตามธรรมดาอุปติสสะเป็นคนร่าเริงสนุกสนาน และมักตกรางวัลแก่ผู้แสดงในตอนที่ตนชอบใจ แต่วันนั้น

อุปติสสะเงียบเหงา ไม่รื่นเริง กับแสดงความเศร้าสลดจนเห็นได้ชัด เพราะเกิดความคิดว่า คนพวกนี้ คือ ทั้งผู้แสดงและผู้ดู ไม่ทันถึง ๑๐๐ ปี ก็จะต้องตายหมด มัวมานั่งดูอยู่อย่างนี้จะมีประโยชน์อะไร ควรที่จะหาทางให้พ้นไปจากสิ่งเหล่านี้ ขณะที่อุปติสสะครุ่นคิด โกลิตะมองดูเห็นผิดสังเกตจึงถามขึ้น ทราบว่าอุปติสสะมีความรู้สึกตรงกับที่ตนรู้สึก จึงตกลงกันเสาะแสวงหาที่บวช ได้ตัดสินใจพาบริวารไปบวชในสำนักท่านสญชัย ซึ่งเป็นนักบวชประเภทหนึ่งในสมัยนั้น เมื่อบวชแล้วได้สนใจในลัทธิของอาจารย์เป็นพิเศษ เรียนจนจบหมดทุกอย่าง สอบถามอาจารย์ว่า มีอะไรที่จะต้องศึกษาอีก ได้รับคำตอบว่าหมดแล้วและถูกอาจารย์ขอร้องให้ช่วยเป็นอาจารย์สอนลัทธินั้นสืบต่อไป แต่เห็นว่าลัทธินั้นยังไม่เป็นที่พอใจของตน เพราะไม่เป็นทางแห่งความหลุดพ้น จึงได้ตกลงกับโกลิตะผู้สหายว่า ใครได้โมกษธรรมจงบอกแก่กัน

พบนักบวชผู้น่าเลื่อมใส

เวลานั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงส่งพระสาวกออกประกาศพระศาสนาไปในทิศต่าง ๆ ส่วนพระองค์ได้เสด็จมาถึงเมืองราชคฤห์และประทับอยู่ที่เมืองนั้น ท่านพระอัสสชิ ซึ่งเป็นพระอรหันต์ผู้ประกาศพระศาสนารูปหนึ่งได้เดินทางมาเฝ้าพระพุทธองค์ ออกบิณฑบาตตอนเช้าตรู่ด้วยอาการสงบน่าเลื่อมใส ขณะนั้นอุปติสสะกำลังเดินมาจากสำนักปริพาชกพบเห็นเข้ารู้สึกแปลกใจ และเกิดเลื่อมใส เพราะไม่เคยเห็นนักบวชแบบนั้นเลย อยากจะสนทนาด้วย แต่เห็นว่าท่านกำลังบิณฑบาต จึงเดินตามไปข้างหลัง เมื่อท่านกลับไปฉันเสร็จ ได้เข้าไป

ขอโอกาสถามพร้อมกับยกย่องว่าอินทรีย์ของท่านผ่องใสนัก ผิวพรรณของท่านผุดผ่อง ท่านบวชเจาะจงท่านผู้ใด ใครเป็นครูของท่าน ท่านชอบใจธรรมะของใคร ท่านพระอัสสชิตอบให้ทราบโดยตลอด เมื่อได้ฟังคำตอบแล้วได้ขอให้ท่านกรุณาแสดงธรรมโปรด ท่านพระอัสสชิชี้แจงว่า ท่านยังใหม่นัก บวชยังไม่นาน แต่ถูกขอร้องให้แสดงโดยสังเขป ท่านจึงแสดงธรรมะว่า

เย ธมฺมา เหตุปฺปภวา เตสํ เหตุํ ตถาคโต,
เตสญฺจ โย นิโรโธ จ เอวํวาที มหาสมโณ

พระตถาคตทรงแสดงเหตุแห่งธรรมทั้งหลาย ซึ่งมีเหตุเป็นแดนเกิด และความดับแห่งธรรมนั้น พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้

ท่านพระสารีบุตรฟังจบแล้วได้มีความเข้าใจถึงขั้นดวงตาเห็นธรรม จึงถามถึงพระบรมศาสดา ทราบว่าพระบรมศาสดาประทับอยู่ที่พระเวฬุวัน ในเมืองราชคฤห์ ขอถือโอกาสลาไปพบเพื่อนเพื่อบอกให้ทราบแล้วจะพากันไปเฝ้าพระพุทธองค์ เมื่อพบโกลิตะได้เล่าเหตุการณ์ให้ฟัง และแสดงธรรมตามที่ได้ฟังมา โกลิตะก็เข้าใจถึงขั้นดวงตาเห็นธรรมเช่นกัน ทั้งสองคนได้พากันไปหาอาจารย์ และชักชวนให้ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า แต่กลับได้รับคำปฏิเสธ พร้อมทั้งวาทะของอาจารย์ว่าในโลกนี้คนโง่มาก คนฉลาดน้อย คนโง่มาหาเรา คนฉลาดจงไปหาพระสมณโคดม ทั้งนี้ เพราะมีมานะทิฐิว่า ตนเป็นหัวหน้าหมู่ หัวหน้าคณะ ยอมให้ใครไม่ได้ อยู่กับคนโง่ดีกว่าการทำลายมานะทิฐิ เพื่อความเจริญอย่างแท้จริง

เฝ้าพระพุทธองค์

ท่านพระสารีบุตรแม้จะถูกสญชัยขอร้องให้อยู่กับตนต่อไป ก็ไม่ยอมฟัง พาบริวารพร้อมทั้งท่านพระโมคคัลลานะไปเฝ้าพระพุทธองค์ที่พระเวฬุวัน แล้วทูลขออุปสมบท พระพุทธองค์ทรงบวชให้ด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทาโดยทั่วกัน เมื่ออุปสมบทแล้ว บรรดาบริวารได้บรรลุพระอรหัตโดยไม่นานนัก ท่านพระโมคคัลลานะอุปสมบทได้ ๗ วัน จึงได้บรรลุพระอรหัต ส่วนท่านพระสารีบุตรอุปสมบทได้กึ่งเดือน จึงได้บรรลุพระอรหัตโดยการได้สดับธรรมะเรื่องทิฐิ และวิธีละทิฐิ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงแสดงแก่ปริพาชกคนหนึ่ง ชื่อทีฆนขะอัคคิเวสสนโคตร ที่ถ้ำสุกรขาตา บนเขาคิชฌกูฏ เมืองราชคฤห์

ในอรรถกถากล่าวว่า การที่ท่านพระสารีบุตรบรรลุพระอรหัตช้า เพราะมีปัญญามาก คนมีปัญญามากต้องใคร่ครวญมาก และได้อุปมาไว้ว่า เหมือนพระราชาเมื่อจะเสด็จไปไหนจะต้องตระเตรียมเป็นการใหญ่ ต่างจากการไปของสามัญชน

ทรงยกย่องว่ามีปัญญามาก

ต่อมาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงยกย่องท่านพระสารีบุตรไว้ในตำแหน่งเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายทางปัญญา เพราะเป็นพระสาวกรูปเดียวที่สามารถแสดงพระธรรมจักร และอริยสัจทั้งสี่ได้กว้างขวางพิสดารแม้นกับพระพุทธองค์ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงปัญญาของท่านพระสารีบุตรมากแห่ง เช่น กล่าวว่าปัญญาของท่านพระสารีบุตรกว้างใหญ่ไพศาล หากจะใช้ความเร็วแห่งปัญญานับเม็ดฝนที่ตกลงมา

หรือนับเม็ดทรายในพื้นแผ่นดิน สิ่งทั้งสองนั้นก็จะหมดไปก่อนคือไม่พอให้นับ ต่อมาพระพุทธองค์ทรงตั้งไว้ในตำแหน่งอัครสาวกเบื้องขวา และทรงยกย่องเป็นพระธรรมเสนาบดี หมายถึงแม่ทัพธรรม ส่วนพระองค์ทรงเป็นธรรมราชา จึงเป็นคำคู่กันในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาว่า ธรรมราชา ธรรมเสนาบดี บางแห่งใช้คำว่า ธรรมเสนาบดี ก็เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่า ท่านพระสารีบุตร

พระภิกษุเดินทางไกลต้องลาท่านพระสารีบุตร

หากมีพระภิกษุมาทูลลาเพื่อเดินทางไกล พระพุทธองค์มักตรัสให้ไปลาท่านพระสารีบุตรด้วย เช่นครั้งหนึ่งพระพุทธองค์ประทับอยู่ที่เมืองเทวทหะ ภิกษุเป็นจำนวนมากมาทูลลาเพื่อเดินทางไปปัจฉาภูมิชนบท พระพุทธองค์ตรัสถามว่า ลาพระสารีบุตรแล้วหรือ และทรงแนะนำให้ไปลาท่านพระสารีบุตร ท่านพระสารีบุตรได้ให้โอวาทตักเตือนภิกษุเหล่านั้นเป็นอันมาก เช่นว่า หากเขาถามว่า ครูของท่านสั่งสอนอย่างไร พึงตอบเขาว่า ทรงสอนให้ละความกำหนัดรักใคร่ หากเขาถามต่อไปว่ากำหนัดรักใคร่อะไร พึงตอบเขาว่า กำหนัด รักใคร่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่นำมากล่าวนี้เพียงส่วนหนึ่งของโอวาทที่ท่านพระสารีบุตรสอนพระภิกษุที่จะเดินทางไกลไปต่างประเทศ เพราะความสามารถเป็นอเนกประการ และเพราะท่านมีน้ำใจอนุเคราะห์เพื่อนบรรพชิตทั้งหลาย พระพุทธองค์จึงทรง เปรียบท่านพระสารีบุตรเหมือนมารดาผู้ให้กำเนิด คู่กับท่านพระโมคคัลลานะ ซึ่งเปรียบเสมือนนางนม พระพุทธองค์ทรงแนะนำภิกษุทั้งหลายให้พยายามคบหาสมาคมกับท่านพระสารีบุตร

ท่านพระสารีบุตรมีปฏิภาณ

ครั้งหนึ่งมีพระภิกษุชื่อยมกะ มีความเห็นผิดว่า พระขีณาสพตายแล้วขาดสูญ แม้ภิกษุทั้งหลายจะคัดค้านอย่างไร เธอก็ไม่ยอมเชื่อฟัง พระภิกษุทั้งหลายขอให้ท่านพระสารีบุตรช่วยแก้ไข ท่านได้ใช้ปฏิภาณสอบถามพระยมกะเป็นข้อ ๆ เช่นว่า ขันธ์ห้า กับพระขีณาสพเป็นอย่างเดียวกันหรือ จนพระยมกะเข้าใจแยกอย่างถูกต้อง และยอมจำนน ในเรื่องนี้เองท่านพระสารีบุตร ได้แสดงข้ออุปมาเรื่องขันธ์ห้าไว้อย่างน่าฟัง เพราะเหตุที่ท่านมีปัญญาปฏิภาณจึงปรากฏว่า มีพระสูตรที่ท่านแสดงเป็นอันมาก เช่น

สังคีติสูตร ทสุตตรสูตร แสดงธรรมเป็นหมวดตั้งแต่ ๑ ถึง ๑๐ หมวด

สัมมาทิฐิสูตร แสดงความเห็นที่ถูกต้องแต่ละอย่าง

อนังคณสูตร แสดงกิเลสอันยั่วยวนใจ และความต่างแห่งบุคคล

ปฏิสัมภิทามรรค แสดงญาณต่าง ๆ

ท่านกล่าวกันว่า ภาษิตของท่านพระสารีบุตรมากกว่าพระสาวกองค์อื่น ๆ

กตัญญูกตเวทีตัวอย่าง

พระพุทธองค์ทรงยกย่องท่านพระสารีบุตรอีกทางหนึ่งว่า เป็นกตัญญูกตเวทีตัวอย่าง ดังมีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งราธพราหมณ์ปรารถนาจะบวช แต่ภิกษุทั้งหลายไม่รับบวชให้ เพราะชราเกินไป พระพุทธองค์ทรงทราบเรื่องนี้แล้วทรงประชุมสงฆ์ ทรงสอบถามถึงผู้ที่พอจะ

ระลึกความดีของราธพราหมณ์ได้ ปรากฏว่าท่านพระสารีบุตรระลึกได้ ครั้งหนึ่ง ท่านไปบิณฑบาต ราธพราหมณ์ได้ให้คนนำข้าวมาใส่บาตร ให้ท่านทัพพีหนึ่ง พระพุทธองค์จึงทรงมอบให้ท่านพระสารีบุตร สงเคราะห์ให้แก่ได้บวช ท่านพระสารีบุตรจึงบวชให้ด้วยวิธี ญัตติจตุตถ-กรรมวาจา ครั้งแรก

อีกเรื่องหนึ่ง ท่านพระสารีบุตรได้ฟังธรรมครั้งแรกจากท่านพระอัสสชิ ต่อมาแม้ท่านจะเป็นอัครสาวกเบื้องขวา แต่เมื่อทราบว่าท่านพระอัสสชิอยู่ทางทิศไหน ท่านจะนอนหันศีรษะไปทางทิศนั้น

เป็นอุปัชฌาย์บวชสามเณรองค์แรก

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ได้เสด็จไปโปรดพระประยูรญาติ ณ กรุงกบิลพัสดุ พระนางพิมพาทรงแนะให้พระราหุลกุมารทูลขอพระราชสมบัติ แต่พระพุทธองค์ทรงประสงค์จะประทานอมตอริยทรัพย์ จึงทรงมอบหมายให้ท่านพระสารีบุตรบวชพระราหุลกุมารเป็นสามเณรองค์แรก ด้วยวิธีถึงไตรสรณคมน์ ท่านพระสารีบุตร จึงทำหน้าที่เป็นอุปัชฌาย์บวชพระราหุลกุมาร ท่านจึงเป็นพระอุปัชฌาย์บวชสามเณรองค์แรก และได้เป็น พระอุปัชฌาย์บวชราธพราหมณ์ด้วยวิธีญัตติจตุตถกรรมวาจา องค์แรก และวิธีบวชอย่างนี้ใช้มาจนกระทั่งบัดนี้

บำเพ็ญกรณียกิจพิเศษ

ท่านพระสารีบุตรได้บำเพ็ญกรณียกิจพิเศษ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่พระศาสนามาจนบัดนี้เป็นอเนกประการ เช่น ครั้งหนึ่งพระเทวทัต

ได้เกลี้ยกล่อมพระภิกษุผู้บวชใหม่ให้หลงเชื่อในตน แล้วแยกไปตั้งเป็นคณะขึ้น พระพุทธองค์ทรงมอบภาระให้ท่านพระสารีบุตร กับท่านพระโมคคัลลานะ จัดการเรื่องนี้ ท่านพระสารีบุตรสามารถนำพระนวกภิกษุเหล่านั้นกลับคืนมาได้ โดยมิต้องลำบากแต่ประการใด

อีกเรื่องหนึ่ง เมื่อท่านมหาวีระศาสดาผู้ยิ่งใหญ่องค์หนึ่งถึงมรณกรรมลง บรรดาสาวกแตกแยกกันเป็นหมู่ ๆ หาอะไรเป็นหลักยึดมิได้เลย ท่านพระสารีบุตรเห็นเหตุการณ์เช่นนี้จึงได้กราบทูลให้พระพุทธองค์ทรงจัดคำสอนให้เป็นหมวดหมู่ สะดวกแก่การกำหนด และนำสืบต่อกันไปและได้ทำเป็นตัวอย่างเช่น การจัดหมวดธรรมะในทสุตตรสูตร เป็นต้น ต่อมาเมื่อพระพุทธองค์เสด็จปรินิพพานแล้ว ท่านพระมหากัสสปได้ทำสังคายนาร้อยกรองพระธรรมวินัย ตามนัยที่ท่านพระสารีบุตรเคยปรารภไว้ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก.

ปรินิพพาน

ในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต ท่านพระสารีบุตรได้เดินทางไปยังมาตุภูมิเพื่อโปรดมารดา เมื่อท่านได้แสดงธรรมโปรดมารดาจนบรรลุโสดาบัตติผลแล้วก็ปรินิพพานเวลาใกล้รุ่ง วันเพ็ญเดือน ๑๒ พระจุนทะน้องชายซึ่งเดินทางไปด้วยได้จัดการปลงศพท่าน แล้วนำพระอัฐิธาตุมาถวายพระพุทธองค์ ซึ่งประทับอยู่ที่พระเชตวันเมืองสาวัตถี พระพุทธองค์โปรดให้ก่อพระเจดีย์บรรจุพระอัฐิไว้ในเมืองนั้นเอง.

ประวัติ นางวิสาขา
มหาอุบาสิกา

โดย พระธรรมคุณาภรณ์

ชาติภูมิ

นางวิสาขาเป็นอุบาสิกาที่สำคัญในพระพุทธศาสนา เป็นธิดาของท่านเศรษฐีชื่อ ธนัญชัย มารดาชื่อนางสุมนา เกิดในภัททิยนคร แคว้นอังคะ เมื่ออายุได้ ๗ ขวบ นางวิสาขาได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าที่ภัททิยนคร ในการเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าครั้งนี้ เมณฑกเศรษฐีซึ่งเป็นปู่ของนางวิสาขาได้จัดให้มีเพื่อนร่วมไปด้วย ๕๐๐ คน คนใช้ ๕๐๐คน และให้รถเป็นพาหนะอีก ๕๐๐ คัน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมโปรดนางวิสาขา จนได้สำเร็จเป็นพระโสดาบัน ต่อจากนั้นมาเมณฑกเศรษฐีได้อาราธนาพระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์มาฉันภัตตาหารที่บ้านเป็นเวลา ๑๕ วัน นางวิสาขาได้เป็นพระอริยบุคคลตั้งแต่อายุได้ ๗ ขวบ และมีโอกาสใกล้ชิดพระพุทธเจ้าตั้งแต่นั้นมา.

ต่อมาเมื่อพระเจ้าพิมพิสาร ทรงโปรดให้ธนัญชัยเศรษฐีไปอยู่ที่แคว้นโกศล ตามที่พระเจ้าปเสนทิโกศลทูลขอ นางวิสาขาได้ไปอยู่กับธนัญชัยเศรษฐีผู้บิดาที่เมืองสาเกต แคว้นโกศล จะไปอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม ความงามทั้งในด้านจิตใจและทั้งในด้านรูปสมบัติของนางวิสาขามิได้เปลี่ยนแปลง เป็นที่รู้กันทีเดียวว่า นางวิสาขารูปร่างสวยงาม และจิตใจ

สูงยากที่จะหาสตรีใดในเมืองนั้นมาเทียบได้ วันหนึ่งนางวิสาขาได้ไปอาบน้ำที่ท่าน้ำพร้อมด้วยเพื่อนสาวและคนใช้ ขณะนั้นฝนตกลงมาอย่างหนัก เพื่อนสาวและคนใช้ต่างพากันวิ่งหาที่พักฝน แต่นางวิสาขาเดินไปด้วยความเรียบร้อยตามปกติ เหมือนกับว่าฝนไม่ได้ตก เป็นจริยาประทับใจของพวกพราหมณ์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งกำลังจับตามองดูอยู่ด้วยความสนใจ เพราะพราหมณ์เหล่านั้นได้รับมอบหมายจากเศรษฐีเมืองสาวัตถีซึ่งมีชื่อว่ามิคาระให้เสาะแสวงหาสตรีที่มีความงามเลิศ เหมาะสมกับลูกชายของตน ซึ่งมีชื่อว่าปุณณวัฒนะ พราหมณ์เหล่านั้นเห็นความงามของนางวิสาขา ๔ ประการ ตามคัมภีร์พราหมณ์ ยังขาดอีกอย่างหนึ่งคือความงามของฟัน จึงได้เข้าไปถามว่า คนอื่นเขาต่างพากันวิ่งหนีฝน แต่ทำไมนางจึงไม่วิ่ง นางตอบว่า เสื้อผ้าเปียกแล้วแห้งได้ และเสื้อผ้าของนางก็มีอยู่มาก แต่หากนางวิ่งไปแล้วพลาดหกล้ม ก็จะเป็นภาระแก่บิดามารดา เสื้อผ้าเปียกดีกว่าแขนขาหัก และนางได้ย้ำอีกว่า "**สตรีสาวที่ยังไม่ได้แต่งงาน เปรียบเหมือนสินค้าที่รอเวลาขาย จะต้องระวังรักษามิให้เสียโฉม**" พวกพราหมณ์ได้สังเกตความงามของฟันขณะที่นางวิสาขาพูด ได้เห็นความงามของฟันอย่างชัดเจนจนต้องตามคัมภีร์พราหมณ์ จึงได้พร้อมกันมอบช่อดอกไม้ที่เตรียมมาให้นางวิสาขา ซึ่งเหมือนกับคำทาบทามขอหมั้น นางวิสาขาก็ได้รับไว้แล้วกลับไปบ้าน พวกพราหมณ์ก็ได้ติดตามนางวิสาขาไปจนถึงบ้านเหมือนกัน และได้เข้าพบท่านเศรษฐีผู้บิดา แจ้งเรื่องให้ทราบโดยตลอดพร้อมกับขอนางวิสาขาให้ปุณณวัฒนะ ลูกเศรษฐีเมืองสาวัตถี ท่านเศรษฐีไม่ขัดข้องและได้ส่งสาส์นตอบไปเป็นการยืนยันอีกส่วนหนึ่ง.

ฝ่ายปุณณวัฒนะ เมื่อได้ทราบการยืนยันแน่นอน ก็ได้กำหนดเดินทางไปยังเมืองสาเกต พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงทราบ ได้ทรงพระกรุณาเสด็จร่วมไปด้วย ธนัญชัยเศรษฐีได้จัดการรับเสด็จ และต้อนรับคนทั้งหลายอย่างเต็มที่ทุกประการ นางวิสาขาก็ได้รับภาระหน้าที่ในการนี้ด้วย.

ต่อมา ก็ได้กำหนดวันที่จะส่งนางวิสาขาไปยังเมืองสาวัตถี ท่านเศรษฐีบิดาจึงได้ไปสร้างเครื่องประดับพิเศษซึ่งเรียกว่า "**เครื่องมหาลดาประสาธน์**" ให้ลูกสาวและได้มอบสินสมรสให้อีกเป็นจำนวนมาก เช่นภาชนะทอง ๕๐๐ เล่มเกวียน ภาชนะเงิน ภาชนะทองแดง ก็เท่ากัน ตลอดจนคนใช้และสัตว์เลี้ยง เล่ากันว่าแม้โคซึ่งเป็นสัตว์เดียรัจฉาน ก็แย่งกันตามนางวิสาขาไปด้วย.

โอวาท ๑๐ ประการ

เมื่อจวนจะเดินทาง ท่านเศรษฐีได้ให้โอวาทแก่ลูกสาว ๑๐ ประการ คือ

๑. ไฟในอย่านำออก
๒. ไฟนอกอย่านำเข้า
๓. พึงให้แก่ผู้ให้ (คืน)
๔. พึงให้แม้แก่ผู้ไม่ให้ (คืน)
๕. พึงให้ทั้งแก่ผู้ให้คืนและผู้ไม่ให้คืน
๖. พึงนั่งให้เป็นสุข
๗. พึงบริโภคให้เป็นสุข

๘. พึงนอนให้เป็นสุข
๙. พึงบำเรอไฟ
๑๐. พึงนอบน้อมบูชาเทวดาในเรือน

นอกจากนี้ท่านเศรษฐียังได้แต่งตั้งกฎุมพี ๘ ท่าน ให้เป็นผู้ค้ำประกันคอยสอดส่องดูแล และสอบสวนความผิด ซึ่งอาจมีกล่าวหาลูกสาวของตน

วันที่เดินทางไปเมืองสาวัตถี นางวิสาขาได้ยืนขึ้นในรถ เพื่อให้คนทั้งหลายได้เห็น ชาวเมืองได้มอบของขวัญให้นางเป็นจำนวนมาก แต่นางได้แจกของเหล่านั้นแก่ประชาชนทั่ว ๆ ไป.

พ่อผัวเกิดขัดใจ

เมื่อนางวิสาขามาอยู่ที่บ้านมิคาระเศรษฐี ซึ่งเป็นพ่อผัวไม่นาน ท่านเศรษฐีได้เชิญพวกนิครนถ์มาฉันที่บ้าน เพราะท่านเศรษฐีนับถือพวกนิครนถ์ ท่านเศรษฐีได้ขอร้องให้นางวิสาขาช่วยดูแลด้วย นางวิสาขาเห็นพวกนิครนถ์ซึ่งเปลือยกาย รู้สึกอดสูใจเป็นที่สุดและไม่ยอมไหว้ พวกนิครนถ์โกรธเคืองมาก ได้ต่อว่าท่านเศรษฐีและขอให้ขับไล่นางวิสาขากลับไปเสีย แต่ท่านเศรษฐีก็ยับยั้งใจไว้ อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่นางวิสาขากำลังปฏิบัติพ่อผัวเวลารับประทานอาหาร พระรูปหนึ่งเดินบิณฑบาตมายืนอยู่ นางวิสาขาเห็นเช่นนั้น จึงได้ยืนเลี่ยงพอให้พ่อผัวเห็นพระ แต่ท่านเศรษฐีกลับไม่ยอมมองก้มหน้าบริโภคอาหาร นางวิสาขาจึงเรียนพระว่า "นิมนต์โปรดสัตว์ข้างหน้าเถิดเจ้าค่ะ พ่อผัวดิฉันรับประทานของเก่า"

มิคาระเศรษฐีได้ยินคำพูดของนางวิสาขาแล้วโกรธเคืองมาก เพราะเข้าใจว่าเป็นคำด่าเสียดสีอย่างแรง ขู่นางวิสาขาว่าจะขับไล่กลับไป แต่เพราะมีกฎุมพีที่บิดาของนางวิสาขาส่งมาคอยดูแล จึงได้ส่งเรื่องให้กฎุมพีเหล่านั้นพิจารณาตามที่นางวิสาขาขอร้อง กฎุมพีเหล่านั้นพิจารณาแล้วตัดสินว่า นางวิสาขาไม่มีความผิด นางวิสาขาพ้นข้อกล่าวหาของพ่อผัวแล้วเตรียมการเพื่อกลับไปอยู่บ้านเดิม แต่มิคาระเศรษฐีได้ขอขมาโทษและขอร้องให้อยู่ต่อไปอีก นางวิสาขาก็ยินยอม แต่มีข้อแม้อยู่ประการหนึ่งคือ มิคาระเศรษฐีจะต้องนิมนต์พระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์มาฉันที่บ้าน ท่านเศรษฐีก็ได้ตกลงปฏิบัติตามนั้น พวกนิครนถ์ทราบข่าวว่าพระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์จะไปฉันที่บ้านท่านเศรษฐี จึงได้บอกไม่ให้ท่านเศรษฐีไปยุ่งเกี่ยว นางวิสาขาจึงต้องจัดการแต่คนเดียว พระพุทธเจ้าทรงฉันเสร็จแล้วทรงแสดงธรรมโดยเจาะจงจะทรงโปรดมิคาระเศรษฐี ซึ่งนั่งแอบฟังอยู่หลังม่าน พอทรงเทศน์จบ ท่านเศรษฐีก็บรรลุพระโสดาบัตติผล.

นางวิสาขาได้นามใหม่

ด้วยเหตุนี้เองท่านเศรษฐีจึงรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณต่อลูกสะใภ้มาก เพราะหากไม่มีศรีสะใภ้เช่นนี้ ไฉนจักได้ฟังธรรมรู้เหตุรู้ผลถึงเช่นนี้ ท่านเศรษฐีเคารพนับถือนางวิสาขาดุจมารดาของตน จึงได้มอบเครื่องสักการะให้เป็นจำนวนมากเหมือนกับให้แก่มารดา นางวิสาขาจึงได้นามใหม่เพิ่มขึ้นอีกว่า มิคารมาตา (มารดาของมิคาระเศรษฐี) ท่านเศรษฐีได้สั่งให้ทำเครื่องประดับชนิดหนึ่งชื่อ ฆนมัฏฐกะ มีมูลค่าถึง

เรือนแสน มอบให้นางวิสาขาเพื่อใช้ประจำแทนมหาลดาประสาธน์ ซึ่งใหญ่มากเกินไปไม่สะดวกที่จะใช้ประจำ ในวันมอบได้จัดงานใหญ่โตมโหฬาร เพื่อเป็นเกียรติแก่นางวิสาขา.

ทายาทของนางวิสาขา

นางวิสาขามีบุตร ๑๐ คน ธิดา ๑๐ คน แต่ละคนมีบุตรและธิดาคนละ ๑๐ คน จนถึงชั่วที่ ๔ รวมทั้งหมดเป็น ๘๔๒๐ คน ล้วนมีชีวิตอยู่ทุกคน นางวิสาขานอกจากรูปสวยงามแล้วยังมีกำลังแข็งแรงอีกด้วย ชาวเมืองสาวัตถีถือกันว่า นางวิสาขาเป็นผู้นำมงคลและโชคดีมาให้ ไม่ว่าในงานไหนจะต้องเชิญนางวิสาขาไปด้วยทุกแห่ง งานไหนขาดนางวิสาขา งานนั้นเหมือนไม่เป็นงาน ไร้ความหมาย.

การทำบุญของนางวิสาขา

นางวิสาขาเลี้ยงพระที่บ้านเป็นประจำวันละ ๕๐๐ รูป ตอนบ่ายไปเฝ้าพระพุทธเจ้า เพื่อฟังธรรมเป็นประจำ เมื่อฟังธรรมแล้วมักเดินไปทั่ว ๆ วัด เพื่อถามดูว่ามีอะไรขาดเหลือบ้าง พระเณรเห็นนางวิสาขาแล้วต่างพากันดีใจ เพราะไม่เคยปรากฏว่านางวิสาขาไปวัดมือเปล่า จะต้องมีอะไรติดมือไปทุกครั้ง สุดแต่ว่าจะเป็นเวลาเช้าหรือบ่าย นางวิสาขาได้สร้างวัดขึ้นวัดหนึ่งชื่อว่า ปุพพาราม ท่านพระมหาโมคคัลลานะเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง ใช้เงินในการก่อสร้างนับเรือนล้าน วันฉลอง นางวิสาขาดีใจมาก พาบุตรหลานเหลนเดินเวียนประทักษิณไป

รอบ พร้อมกับเปล่งอุทานออกมาว่า *"บัดนี้ความปรารถนาที่เราตั้งไว้เป็นเวลานาน ได้สำเร็จครบถ้วนแล้ว"*.

ได้รับตำแหน่งผู้เลิศ

นางวิสาขาเป็นสตรีที่มีศรัทธาแรงกล้า อุปถัมภ์พระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนา ยากที่จะหาสตรีใดเปรียบได้ การถวายทานบางอย่างเกิดขึ้นเพราะนางวิสาขาเป็นผู้ริเริ่ม เช่น การถวายผ้าอาบน้ำฝนเป็นต้น นางได้ทูลขอพร ๘ ประการ จากพระพุทธเจ้าก็เพื่อถวายทาน ดังต่อไปนี้.

๑. ขอให้ได้ถวายผ้าวัสสิกสาฎกตลอดชีวิต

๒. ขอให้ได้ถวายอาหารแก่พระสงฆ์ที่เดินทางมาสาวัตถี

๓. ขอให้ได้ถวายอาหารแก่พระสงฆ์ที่จะเดินทางกลับไป

๔. ขอให้ได้ถวายอาหารแก่พระภิกษุอาพาธ

๕. ขอให้ได้ถวายอาหารแก่พระภิกษุผู้ปฏิบัติพระภิกษุอาพาธ

๖. ขอให้ได้ถวายยาแก่พระภิกษุอาพาธ

๗. ขอให้ได้ถวายข้าวยาคูเป็นประจำ

๘. ขอให้ได้ถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุณี

เพราะเหตุที่นางวิสาขาปฏิบัติต่อพระสงฆ์ในเรื่องการอุปถัมภ์เช่นนี้ พระพุทธองค์จึงได้ทรงแต่งตั้งไว้ในเอตทัคคะสถาน (ตำแหน่งผู้เลิศ) ผู้เลิศฝ่ายอัคคุปัฏฐายิกา

ธรรมที่ตรัสแก่นางวิสาขา

พระพุทธองค์ได้ตรัสธรรมแก่นางวิสาขา ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก เช่นการรักษาอุโบสถ คุณสมบัติ ๘ ประการ ที่จะเป็นเหตุให้สตรีชนะในโลกนี้ และมีความสุขในโลกหน้า คุณสมบัติ ๘ ประการ ที่จะเป็นเหตุให้สตรีเกิดเป็นเทวดา พวกมนาปกายิกา บางครั้งนางวิสาขากราบทูลถาม พระพุทธองค์จึงตรัส บางครั้งทรงแสดงโดยมิได้กราบทูลถาม.

นางวิสาขาเกิดเป็นเทพธิดา

นางวิสาขามีอายุถึง ๑๒๐ ปี แม้จะแก่ถึงปานนี้ ก็มิได้ลดละการทำบุญ บางทีก็มอบให้หลานช่วยทำแทนเมื่อมีกิจจำเป็น เพราะบำเพ็ญกุศลมามิได้ขาดสายนี้เอง นางวิสาขาสิ้นชีวิตแล้ว ได้ไปเกิดในหมู่เทพชั้นนิมมานรดี เป็นมเหษีของท้าวสุนิมมิตะ.

สรุปกล่าวได้ว่านางวิสาขา เกิดมาดี อยู่ดี ไปดี.

โชติ **โชติปรายโน**

สว่างมา **สว่างไป.**

รวบรวมจากหนังสือดังต่อไปนี้

๑. พระวินัยปิฎก

๒. พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ขุททกนิกาย

๓. อรรถกถาธรรมบท อรรถกถาชาดก อรรถกถาฑีฆนิกาย อรรถกถาวิมานวัตถุ.

เนื่องในงานฌาปนกิจศพ คุณพ่อ สุดใจ อินทบุหรั่น ลูกและหลานของคุณพ่อ สุดใจ อินทบุหรั่น ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง แด่ทุกท่านที่กรุณาให้เกียรติมาในงานนี้ ตลอดจนได้ร่วมเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม และส่งพวงมาลา หรีด มาเคารพ งานในครั้งนี้ จึงได้ดำเนินมาเป็นที่เรียบร้อย และสมเกียรติทุกประการ.

หากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง มีการกระทำสิ่งใดที่ผิดพลาด ไม่สมเกียรติของท่าน หรือให้การต้อนรับไม่ทั่วถึง ขอกราบประทานอภัยมา ณ ที่นี้ด้วย.

เจ้าภาพ

๒๖ เมษายน ๒๕๑๖

พิมพ์ที่ หน่วยพิมพ์และจำหน่ายศาสนภัณฑ์ (โรงพิมพ์การศาสนา) พ.ศ. ๒๕๑๖
นายพยุง ทิพย์เนตร ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา โทร. ๔๑๒๓๕๓